

Komunikacija u suradnji roditelja i odgojitelja

Cesarec, Danijela

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:513467>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Danijela Cesarec

**KOMUNIKACIJA U SURADNJI RODITELJA I
ODGOJITELJA**

Završni rad

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Danijela Cesarec

**KOMUNIKACIJA U SURADNJI RODITELJA I
ODGOJITELJA**

Završni rad

Mentorica rada:
Doc. dr. sc. Adrijana Višnjić Jevtić

Zagreb, rujan 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. KOMUNIKACIJA	2
3. RODITELJI, ODGOJITELJ I PREDŠKOLSKA USTANOVA	5
3.1. <i>Roditelji i obitelj</i>	5
3.2. <i>Predškolska ustanova</i>	7
3.3. <i>Odgovitelj</i>	10
4. SURADNJA RODITELJA I ODGOJITELJA	14
4.1. <i>Obježja suradničkog odnosa</i>	15
4.2. <i>Zapreke u suradnji</i>	18
4.3. <i>Čimbenici uspješne suradnje</i>	20
5. MODALITETI SURADNJE	22
6. ZAKLJUČAK	25
7. LITERATURA	27

SAŽETAK

U ovom radu se analizira komunikacija u suradnji između roditelja i odgojitelja te u kojoj mjeri i na koji način utječe na cjelokupni rast i razvoj djeteta. Roditelj je najvažnija osoba u djetetovom životu čija je primarna zadaća odgajati, štiti, podržavati i usmjeriti dijete. Užurbanost života pred suvremenu obitelj svakodnevno stavlja mnoštvo prepreka te roditeljima stvara stres koji negativno utječe na kvalitetu roditeljstva. Zbog toga je suvremenoj obitelji potrebna pomoć i podrška izvan obitelji, stoga se roditelji obraćaju predškolskoj ustanovi. Predškolska ustanova i odgojitelji za vrijeme djetetovog pohađanja odgojno obrazovnog programa brinu za odgoj i razvoj djeteta te imaju isti cilj kao i roditelji, a to je osiguravanje optimalnih uvjeta za cjelovit rast i razvoj svakoga djeteta. Dijete se u vrtiću upoznaje s odgojiteljem koji postaje druga najvažnija osoba u njegovom životu. Odgojitelj svakodnevno nizom svjesnih i kontinuiranih aktivnosti utječe na razvoj djeteta, no kako bi se što bolje utjecalo na kvalitetu života i cjelokupni razvoj, važno je s roditeljima uspostaviti kvalitetnu komunikaciju i suradnički odnos. Za kvalitetnu suradnju važno je uspostaviti dvosmjernu komunikaciju između roditelja i odgojitelja od koje sve kreće, no suradnja je veoma kompleksan pojam u kojeg ulazi mnoštvo čimbenika koji su detaljnije opisani u ovom radu. Također, za kvalitetan suradnički odnos od iznimne je važnosti angažiranost roditelja u odgojni proces te u ovom radu modalitete suradnje dijelimo na odnose u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu i one u kojima preuzimaju aktivnu ulogu. Suradnički odnos je podložan društvenim i organizacijskim promjenama koje na njega usprkos trudu i volji roditelja i odgojitelja mogu utjecati pozitivno ili negativno. Ako se radi o negativnom utjecaju, odnosno zapreci, važno je da obje strane nastave kontinuirano i usklađeno djelovati ka zajedničkom cilju jer je to uvjet za razvoj vještina i stvaranje temelja za produktivan i sretan život djeteta.

Ključni pojmovi: komunikacija, suradnja, roditelji, predškolska ustanova, odgojitelj, dijete

SUMMARY

This paper analyzes the communication in cooperation between parents and preschool teachers and to what extent and in which way it affects the child's overall growth and development. A parent is the most important person in a child's life whose primary task is to raise, protect, support, and guide the child. The hustle and bustle of life puts many obstacles in front of the modern family on a daily basis and creates stress for parents, which negatively affects the quality of parenthood. Therefore, the modern family needs help and support outside the family, so parents turn to the preschool educational institution. Preschool educational institution and preschool teachers care for the upbringing and development of the child during the child's attendance of the educational and have the same goal as the parents, which is to ensure optimal conditions for the overall growth and development of each child. In kindergarten, the child meets a preschool teacher who becomes the second most important person in its life. The preschool teacher influences the child's development on a daily basis through a series of conscious and continuous activities, but in order to better the quality of life and overall development, it is important to establish quality communication and cooperation with parents. For quality cooperation, it is important to establish two-way communication between parents and preschool teachers which is the starting point of a successful cooperation. However, cooperation is a very complex concept which includes many factors which are described in this paper in more detail. Also, for a quality cooperative relationship, the involvement of parents in the educational process is extremely important, and in this paper we divide the modalities of cooperation into relationships in which parents have a passive role and those in which they take an active role. The cooperative relationship is subject to social and organizational changes that, despite the efforts and will of parents and preschool teachers, can affect it positively or negatively. In the case of a negative impact or obstacle, it is important that both parties continue to act continuously and in harmony towards a common goal, because this is a condition for the development of skills as well as the creation of the foundation for a productive and happy life of the child.

Keywords: communication, cooperation, parents, preschool educational institution, preschool teacher, child

1. UVOD

Najvažnija i ujedno prva osoba s kojom se dijete susreće u životu je roditelj. Roditelj ima mnogo uloga u životu djeteta, no njegova primarna zadaća je pružiti djetetu osnovnu skrb i zaštitu, pomoć, podršku, zadovoljenje potreba te vođenje kroz život. Visković (2018) ističe da je cilj roditeljstva osigurati djetetu optimalnu sredinu za odrastanje u kojoj će uspješno zadovoljiti svoje egzistencijalne i psihofizičke potrebe te potaknuti dječji rast i razvoj pomoću brojnih svjesnih i kontinuiranih aktivnosti.

Poznata Afrička poslovice kaže da je za odgoj jednog djeteta potrebno cijelo selo što je oduvijek bila istina, no danas više no ikad jer je današnji svijet odviše užurban i roditelji su preopterećeni profesionalnim i osobnim obvezama. Roditelji se na dnevnoj bazi susreću s mnoštvom izazova koji ih u velikoj mjeri opterećuju, otežavaju im život te utječu na kvalitetu njihova roditeljstva, što znači da suvremena obitelj ne može u potpunosti sama odgajati dijete te joj je potrebna pomoć predškolske ustanove.

Odgojitelj je osoba od iznimne važnosti s kojom se dijete susreće na samom pragu života te on djelomično preuzima dio roditeljske uloge jer djeca često provode više vremena u predškolskoj skupini nego s roditeljima, no zajedničko provođenje vremena ne osigurava cjeloviti razvoj djeteta.

Cjelokupni rast i razvoj djeteta u velikoj mjeri ovisi o komunikaciji u suradnji roditelja i odgojitelja te međusobnoj podršci. Dijete je za vrijeme uključenosti u sustav odgoja i obrazovanja zajednička briga roditelja i odgojitelja te oni imaju zajednički cilj, a to jest dobrobit djeteta kojeg mogu postići isključivo kvalitetnom suradnjom. Važno je da obje strane u suradnju ulažu mnogo truda te da su jednako uključene u odgoj i obrazovanje djeteta jer će tek tada biti vidljivi pozitivni rezultati. Dobrom i kvalitetnom suradnjom postiže se kontinuitet u odgoju i obrazovanju te se svakom djetetu pruža prilika da odrasta u sredini u kojoj se osjeća slobodno, voljeno, prihvaćeno, inspirirano, zadovoljno i sretno.

2. KOMUNIKACIJA

Komunikacija dolazi od latinske imenice *communicatio* što znači priopćivanje, razgovor te označava proces razmjene informacija, osjećaja i ideja uz pomoć dogovorenog sustava znakova. Doslovno značenje riječi *komunikacija* jest podijeliti, učiniti nešto zajedničkim ili općim.

Prvi oblici komunikacije javili su se prije otprilike dva milijuna godina. Komunikacija se tada koristila isključivo u svrhu preživljavanje te je bila vrlo oskudna i nerazvijena. U skladu s evolucijom, čovjek je postupno razvio različite oblike komunikacije koji se s vremenom razvijaju i nadograđuju. Tako je komunikacija napredovala od neverbalne do verbalne te od one licem u lice do komunikacije putem digitalnih medija, odnosno do one koju poznajemo i koristimo danas (Geoffrey i Andrew, 2017, prema Rogulj, 2018).

Kako bi komunikacija bila uspješna važno je da pojedinac posjeduje niz socijalnih vještina poput uspostave i održavanja komunikacije te formiranje kontakta s grupama ili pojedincima. Pojam *komunikacija* u većini slučajeva podrazumijeva upotrebu govora, no valja napomenuti da obuhvaća značajan broj elemenata, stoga je mnogo kompleksnija.

Pošiljatelj, odnosno osoba koja prosljeđuje poruku, informacija, kanal te primatelj, to jest osobe/a koje primaju poruku su elementi koji čine proces komunikacije (Narula, 2006, Chitode, 2009, prema Rogulj, 2018).

Sam proces komunikacije s drugim entitetima započinjemo jer želimo precizno i jasno prenijeti određenu količinu informacija, to jest poruku te uspješno informirati primatelja o nekoj tematici. Dakle, Narula (2006, prema Rogulj, 2018) konstatira da svaka interakcija ima određeni cilj koji se definira pomoću niza elemenata te uključuje različite vrste komunikacije.

Nadalje, cilj komunikacije dijeli na sljedeće cjeline:

1. Otkrivanje i upoznavanje sebe i drugih
2. Uspostavljanje, razvijanje i prekid odnosa
3. Pomaganje, konstruktivna kritika, empatija, pomoć u rješavanju problema, poučavanje
4. Uvjeravanje i utjecanje na formiranje/promjenu stavova i ponašanja drugih – samoprezentacija, argumentacija i instrumentalizacija
5. Zabava

Kao što je već navedeno, cilj komunikacije jest uspješno prenošenje poruke primatelju, no to ponekad nije jednostavan zadatak. Kako bi poruka uspješno došla do primatelja ona mora prijeći određeni put, to jest svaka poruka koju primamo ili šaljemo prolazi kroz razne filtere te nailazi na prepreke koje u konačnici u velikoj mjeri otežavaju prijenos informacija te o njima ovisi što će i hoće li primatelj uopće čuti poruku. Robbins i Judge (2009, prema Rogulj, 2018) pod pojmom *barijere* podrazumijevaju sve prepreke u komunikaciji, odnosno ometajuće faktore za koje smatraju da su nastali prilikom nadogradnje komunikacijskog stila. Također, ističu da navedene prepreke mogu biti potaknute karakteristikama dionika komunikacije, kulturnim razlikama, njihovim odgojem ili iskustvom te vjerovanjima. Kao najčešće komunikacijske barijere izdvajaju spolnu, kulturnu, multikulturalnu, političku te komunikacijsku tišinu koje svojom prisutnošću prilikom interakcije u znatnoj mjeri utječu na poruku, odnosno javlja se mogućnost iskrivljenja izvorne poruke što rezultira nesporazumom, nerazumijevanjem te pogrešnim shvaćanjem. Nadalje, navedeni autori su ometajuće faktore podijelili u dvije kategorije. Prva kategorija označava mikroprepreke koje se javljaju na razini pojedinca, dok su u drugoj kategoriji smještene prepreke koje se javljaju na razini organizacije, to jest makroprepreke.

Slika 1. *Mikroprepreke u komunikaciji (prema Sikavica, Bahtijarević-Šiber, Pološki Vokić, 2008, str. 585-586)*

Mikroprepreke na razini pojedinca	Makroprepreke na razini organizacije
<ul style="list-style-type: none"> • loša strukturiranost poruke • ne konzistentnost odaslane poruke • nedostatak vjerodostojnosti • filtriranje informacije • loše vještine slušanja • semantički problem • emocije, predrasude i različite percepcije 	<ul style="list-style-type: none"> • efektivnost komunikacijskih kanala • preopterećenost informacijama • razlike u statusu i moći pojedinca • stalna potreba za novim kompleksnijim znanjima i informacijama • buka pri komunikaciji • jezične kulturne razlike

Komunikacija je temeljna vještina koja se razvija od najranije dobi te je kao takva neizbježna stavka našeg svakodnevnog života jer neprestano komuniciramo, uspješno ili neuspješno, no ipak svi težimo ka tome da učinkovito uspostavljamo te održavamo komunikaciju s drugima. Komunikaciju kao i svaku drugu vještinu je moguće vježbati i usavršavati kako bi u konačnici postigli zadani cilj, u ovom slučaju uspješnu komunikaciju. Stoga su Berko, Wolvin, Wolvin i Aitken (2016, prema Rogulj, 2018) izdvojili sljedeća načela komunikacije kao smjernice za nadilaženje komunikacijskih barijera te efikasniju komunikaciju:

1. Komunikacija je neizbježna (Nije moguće NE komunicirati!)
2. Komunikacija je nepovratna! (Jednom poslana poruka ne može se povući!)
3. Komunikacija je neponovljiva! (Nemoguće je ponoviti potpuno istu situaciju.)
4. Komunikacija sadrži verbalnu i neverbalnu komponentu.
5. Održavanje komunikacije temelji se na dvosmjernosti, odnosno na uspostavi povratne veze između sugovornika.
6. Svaka komunikacija ima sadržajni i odnosni aspekt.

U ljudskoj je prirodi stvarati socijalne interakcije i komunicirati jedni s drugima, odnosno imamo potrebu izraziti svoje ideje, misli, osjećaje i želje te razne potrebe fizičke, emocionalne i psihološke prirode. Prilikom iznošenja svojih misli i potreba koristimo se verbalnom i neverbalnom komunikacijom te se služimo klasičnim i suvremenim oblicima komunikacije. Kako vrijeme prolazi i svijet se modernizira sve manje se koriste klasični oblici komunikacije, dok suvremenim oblicima komunikacije podržanim digitalnim medijima raste važnost i sve su prisutniji. Dakle, suvremeni oblici jednako su zastupljeni i važni kao i klasični oblici komunikacije. Ažuriranje profila na društvenim mrežama, slanje elektroničkih poruka i pošte te razgovor putem mobitela samo su neki od suvremenih oblika komunikacije koji se koriste svakodnevno te koji su zasjenili i u većini slučajeva zamijenili klasične oblike komunikacije. Iako je važnost i upotreba suvremenih oblika u neprestanom porastu, suvremeni i klasični oblici komunikacije ipak imaju jednu zajedničku komponentu, a to jest sam proces komunikacije.

3. RODITELJI, ODGOJITELJ I PREDŠKOLSKA USTANOVA

3.1. Roditelji i obitelj

Obitelj je temeljna društvena struktura utemeljena na suživotu užeg kruga srodnika, prvenstveno roditelja i djece (biološke ili socijalne) u kojoj se povezuju ekonomske, biološko-reproduktivne i odgojne funkcije. Temeljna odrednica svake obitelji jest održavanje socio-emocionalne mreže interaktivnih odnosa koja rezultira emocionalnom povezanošću, međusobnom privrženosti i ekspresivnosti. Visković (2018) navodi da roditeljstvo definiraju kulturološke vrijednosti i norme, osobno razumijevanje, preuzimanje i doživljaj roditeljske uloge, gospodarski i ekonomski razvoj društva te javne, obrazovne i socijalne politike. Nadalje, Visković (2018) na temelju mišljenja mnogih znanstvenika zaključuje da je cilj roditeljstva osigurati optimalnu sredinu za odrastanje i zadovoljavanje egzistencijalnih i psihofizičkih potreba djece te potaknuti dječji razvoj pomoću mnoštva svjesnih i kontinuiranih aktivnosti. Dakle, roditelji su osobe čija je primarna zadaća djetetu pružiti osnovnu skrb i zaštitu, pomoć, zadovoljenje potreba, podršku te vođenje kroz život. Navedeno određenje podrazumijeva i samohrane majke, očeve, rastavljene ili nevjenčane roditelje, usvojitelje, članove proširene obitelji koji brinu za djecu te slične moguće tipove roditelja.

Kompetentan roditelj sebe percipira kao pojedinca koji ima potpunu kontrolu nad trenutnim stanjem, odnosno nad djetetom i navedeno rezultira osjećajem zadovoljstva i zahvalnosti. Dakle, roditelj je sretan svojom ulogom te roditeljstvo smatra izazovom s kojim se rado suočava, odnosno kojeg može i zna prihvatiti. Također, vjeruje da mu je dorastao jer ima određena znanja i vještine koja su potrebna za uspješno suočavanje s izazovom, to jest roditeljstvom koje će u konačnici roditelju pružiti životno zadovoljstvo i osjećaj uspješnosti. Petani (2010, prema Visković, 2018) kompetentnog roditelja percipira kao psihički, socijalno, emocionalno i moralno zrelog pojedinca, dok Stričević (2011, prema Visković, 2018) prihvaća navedeno te nadodaje i samopouzdanje u niz važnih karakteristika. Nadalje, Jull (2009, prema Visković, 2018) navodi da kompetentno roditeljstvo podrazumijeva razumijevanje i prihvaćanje roditeljskih uloga, shvaćanje i argumentiranje specifičnih znanja o dječjem razvoju, odgoju i obrazovanju, osobnosti i identitetu, komunikaciji i interaktivnim odnosima te primjenu tih znanja u procesu izgrađivanja odnosa koji se temelji na sigurnoj privrženosti, ljubavi i povjerenju. Važno je napomenuti da uvijek ima mjesta za napredak, odnosno da je kvalitetno roditeljstvo proces podložan učenju i stjecanju novih vještina, vrednovanju te istraživanju.

Roditelj je prva osoba s kojom se dijete susreće te on igra najvažniju ulogu u njegovom životu. Također, roditelji su i prvi model ponašanja uz koje djeca uče ponašanja (Shaw, 2008, Belsky i sur., 2008, Bennett i Grimley, 2001, prema Visković, 2018) i socio-emocionalne interakcije (Whitebread, Coltman, Jameson i Lander, 2009, Brajša Žganec, 2003, prema Visković, 2018).

Dakle, obitelj je jezgra djetetova života i ujedno njegov prvi učitelj. Dijete u velikoj mjeri ovisi o svojoj obitelji zato što ga ona odgaja, podržava, obrazuje, usmjerava i poučava. Minuchin (2008, prema Visković, 2018) obitelj prepoznaje kao zajednicu koja pojedinca štiti od vanjskih utjecaja, dok ga istovremeno priprema i odgaja za primjereno uključivanje u društvo. Važno je da se dijete u svojoj obitelji osjeća sigurno i prihvaćeno te da se na nju može u svakom trenutku osloniti u svom tjelesnom, spoznajnom i socio-emocionalnom razvoju

Nadalje, kroz zajednički život dijete usvaja obiteljske kulturne tradicije i vrijednosne orijentacije. Kako bismo u potpunosti razumjeli obiteljsku kulturu i njeno djelovanje na razvoj djece, važno je razumjeti obiteljske determinante. Visković (2018) pod obiteljske determinante navodi obiteljsku strukturu, obiteljske funkcije te način funkcioniranja. Također, smatra da je obiteljska kultura prepoznatljiva po načinima komunikacije, distribuciji moći i rješavanju problemskih situacija, kvaliteti obiteljskih odnosa, propusnosti granica i kvaliteti zajedničkog slobodnog vremena. Stoga, možemo zaključiti da obiteljska kultura ima značajan utjecaj na dijete iako taj utjecaj često nije linearan, odnosno ista ponašanja ne rezultiraju uvijek istim ishodima te uzroci i posljedice nisu uvijek jasno povezani.

Suvremena obitelj se svakodnevno suočava s velikim brojem izazova koji u znatnoj mjeri otežavaju i opterećuju život roditelja, to jest cjelokupne obitelji. Rinaldi (2016, prema Visković, 2018) kao glavne faktore koji otežavaju roditeljstvo navodi opterećenost egzistencijalnim zahtjevima te intenzivnim društvenim promjenama. Bajoković (2010, prema Visković, 2018) dodaje kako roditeljima dodatan stres proizvodi nesigurnost profesionalnog rada i financijski pritisak te D'Addato (2010, prema Visković, 2018) zaključuje da navedeni faktori negativno utječu na samu kvalitetu roditeljstva. Dakle, roditeljima je potrebna pomoć, to jest potpora izvan obitelji jer je u današnjem suvremenom društvu teško odgajati i brinuti za dijete bez ičije pomoći. Stoga, predškolska ustanova je jedna od prvih kojoj se roditelji obrate za pomoć te ujedno i prvo djetetovo socijalno okruženje.

3.2. Predškolska ustanova

Predškolska ustanova ili dječji vrtić je ustanova za odgoj i obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu skrb djece od najranije životne dobi koja služi kao prijelaz od kuće do početka višeg stupnja formalnog obrazovanja, gdje se kroz igru, razne aktivnosti te socijalne interakcije djeci pomaže da steknu osnovna znanja i vještine. U Državnom pedagoškom standardu (2008) predškolskog odgoja i naobrazbe pojam predškolska ustanova ima sljedeće značenje: „Dječji vrtić – predškolska ustanova (sa ili bez područnica) u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskog odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djeci predškolske dobi.“ U Hrvatskoj nije obavezno pohađati redovni program predškolske ustanove, no prema Državnom pedagoškom standardu predškolskog odgoja i naobrazbe obavezno je da dijete godinu dana uoči polaska u školu pohađa program predškole u trajanju od najmanje 150 sati.

Razvoj odgojno-obrazovne ustanove te same prakse jest dugotrajan i zahtjevan proces, prožet raznim izazovima, pobjedama te porazima. Slunjski (2008) vrtić definira kao živi organizam, to jest kompleksan sustav u kojem nijedan dio nije zaseban, odnosno ne može se razumjeti, opisati ni tumačiti bez povezanosti s ostalim dijelovima koji zajedno čine cjelinu. Djeca, odrasli, prostor i dnevni raspored samo su neke od komponenata koje zajedno tvore taj veliki organizam. Stoll i Fink (2000, prema Visković, 2018) ističu učinkovitost i ishod usmjerenosti na proces kao temeljne odrednice kvalitete odgojno-obrazovne ustanove. Također, u proces razvoja kvalitete odgojno-obrazovne ustanove ulazi i njegova „otvorenost prema van“ koja se može prepoznati pri uspostavljanju suradničkih odnosa s drugima te povezivanju djelatnika s drugim stručnjacima, svim važnim institucijama lokalne zajednice i slično. Dakle, vrtić je zajednica koja uči te jedno od njenih temeljnih obilježja trebalo bi biti poticanje djece, a i odraslih da postanu (ili ostanu) otvorenog uma. Okruženje bi ih trebalo inspirirati i ohrabrivati na istraživanje i izražavanje svojih ideja, na otkrivanje drugačijih rješenja i mogućnosti, drugačijih pogleda na stvari te novo razumijevanje svijeta, a i sebe samih. U takvom poticajnom okruženju djeca i odrasli mogu zajedno samo napredovati jer se osjećaju dovoljno slobodno da otvoreno iznose svoje misli i pretpostavke, postavljaju pitanja te preispituju postojeće istine i najvažnije, zajednički stvaraju nove.

Slunjski (2008) ističe kako je okruženje vrtića esencijalni izvor učenja djece, stoga, prostorno okruženje vrtića treba biti ugodno i što više nalikovati obiteljskom jer djeca tamo

ipak provode velik dio svog djetinjstva. Prostor u kojem djeca provode vrijeme mora sadržavati bogat i promišljen izbor materijala koji će djecu poticati na istraživanje, eksperimentiranje, postavljanje hipoteza, otkrivanje i rješavanje problema s kojima se svakodnevno susreću te konstruiranje znanja i razumijevanja. Također, kvalitetno i poticajno okruženje veoma je važno jer sadrži visok obrazovni potencijal, budući da djeca uče istražujući, odnosno čineći te surađujući s drugom djecom i odraslima. Dakle, raznovrsnost, raznolikost i stalna dostupnost trebaju zastupati i poticati autonomiju i neovisnost djece, dok sadržajno bogatstvo treba djeci različitih interesa i sposobnosti omogućiti mogućnost izbora. Osim navedenog, prostorna organizacija utječe i određuje kvalitetu komunikacije, to jest socijalnih interakcija između djece i djece s odgojiteljem. Zbog navedenih razloga Slunjski (2008) vjeruje da organizacija prostora treba biti usmjerena promoviranju susreta, komunikacije i interakcije djece. Također, važno je da prostorna organizacija djeci omogući i potiče ih na slobodno kretanje koje im je urođeno.

Djeca imaju devet osnovnih podličnosti (koje su kod svakog pojedinca različito rangirane po učestalosti javljanja) te devet prava i potreba. Prilikom boravka u vrtiću djeca spontano biraju upravo ona ponašanja kojima će zadovoljiti svoje prirodne potrebe iz kojih proizlaze prava na zadovoljenje. Stoga, eneagramske potrebe djece u vrtiću bi bile:

1. Biti u pravu
2. Pomagati drugima i biti prihvaćen od drugih
3. Biti aktivan i uspješan
4. Biti svoj, poseban, drukčiji
5. Razumjeti svijet oko sebe
6. Biti siguran
7. Zabavljati se
8. Biti neovisan, autonoman
9. Biti na miru

Dakle, eneagramskim rječnikom rečeno, vrtić treba djetetu pružiti mogućnost da zadovolji sve navedene potrebe. Iz čega proizlaze sljedeća prava djece:

1. Pravo na pogrešku
2. Pravo na bezuvjetnu ljubav i prihvaćanje
3. Pravo na aktivnost i uspjeh
4. Pravo na različitost, vlastito mišljenje i izražavanje

5. Pravo na učenje na prirodan način
6. Pravo na sigurnost i podršku
7. Pravo na zadovoljavanje vlastitih interesa
8. Pravo na autonomnost i neovisnost
9. Pravo „na nesudjelovanje“ (Slunjski, 2003)

Nadalje, na dječji razvoj i dugoročnu dobrobit u velikoj mjeri utječe i kultura odgojno-obrazovne ustanove što su potvrdila brojna novija istraživanja, iako kultura odgojno-obrazovne ustanove nema jednoznačnog određenja. Kultura uz obitelj u kojoj dijete odrasta su temelj izgrađivanja osobnosti djeteta te razvoja njegovih kompetencija. Kultura vrtića je fluidna, stalno se mijenja te stvara kroz interakcije s drugima i refleksiju na život i svijet (Garmston, 2005, prema Vujičić, 2011). Specifičnost kulture odgojno-obrazovne ustanove jest da se ona kreira uspostavom socijalnih interakcija između djece i odraslih koji pojedinačno dolaze iz različitih kultura i zajednica (Visković, 2018).

Vrcelj (2003, prema Visković, 2018) kulturu odgojno-obrazovne ustanove tumači kao uzajamni utjecaj stavova, povjerenja, međusobnog odnosa pojedinaca u ustanovi i okruženja. Dok, Rinaldi (2006, prema Visković, 2018) kulturu doživljava kao recipročan odnos osobnih vrijednosti i utjecaja obrazovnih politika. Vujičić (2011) definira kulturu vrtića slično kao i prethodni autor, autorica smatra da kultura utječe na svaki dio pojedinca, odnosno na način na koji razmišlja, osjeća i radi, kako oblikuje i organizira te podržava procese učenja odgojitelja i djece. Ističe da je riječ o recipročnom, uzročno-posljedičnom odnosu jer koliko ulažemo u ljude i procese učenja, toliko ulažemo u samu kulturu vrtića. Dakle, kvaliteta kulture odgojno-obrazovne ustanove očituje se u osobnom razvoju djece, roditelja i stručnih radnika te zajedničkom djelovanju (Visković, 2018).

Peterson (2002, prema Vujičić, 2011) ističe važna obilježja kulture odgojno-obrazovne ustanove kao profesionalne zajednice koja uči u kojoj njezini djelatnici čine sljedeće:

1. Iskazuju smisao i spremnost za dijeljenje zajedničkoga cilja i vrijednosti
2. Ističu norme kontinuiranoga učenja i unapređivanja
3. Izgrađuju obvezu osjećaja odgovornosti za učenje i razvoj sve djece
4. Podržavaju suradnički, kolegijalni odnos
5. Promoviraju refleksivnu praksu, zajednička istraživanja i dijeljenje iskustva o osobnoj praksi

Vujičić (2011) iz navedenih elemenata zaključuje da svi oni grade odgovornost, intenziviraju motivaciju i učenje svih dionika odgojno-obrazovnog procesa.

Iz svega možemo zaključiti da je odgojno-obrazovna ustanova kompleksan i slojevit sustav koji je neprestano u pokretu te kojeg čine djeca, odrasli i sve što ih okružuje. Djetetov boravak u vrtiću može utjecati na njega i njegov razvoj isključivo na pozitivan način jer su tamo osobe koje su stručnjaci za odgoj i obrazovanje. Dakle, za dobrobit djeteta i njegov razvoj, osim obitelji važna je i odgojno-obrazovna ustanova, to jest odgojitelj.

3.3. Odgojitelj

Odgojitelj je druga najvažnija osoba u djetetovu životu nakon roditelja s kojom se ono susreće na samom pragu života. Dijete u odgojno-obrazovnoj ustanovi, to jest s odgojiteljem provodi ponekad i više vremena nego s roditeljima. Stoga, odgojitelj djelomično preuzima dio roditeljske uloge. Dakle, opravdano je zaključiti da je odgojitelj velik dio djetetovog života te da je odnos s njim veoma važan. Howes i Hamilton (1993, prema Klarin, 2006) ističu da je uloga odgojitelja mnogostruka; odgojitelj potiče razvoj, medijator je pri uspostavljanju i održavanju vršnjačkih odnosa, vodi i upravlja te najvažnije, pruža emocionalnu potporu. Uloga odgojitelja se s vremenom mijenja, odnosno s dobi djece. Kod sasvim male djece, glavna uloga odgojitelja jest prepoznavanje i zadovoljavanje potreba djeteta. Kako djeca rastu, odgojitelj im pruža potporu u vršnjačkim odnosima, potiče učenje pripremom raznih igrovnih aktivnosti i strukturiranjem okoline. Dakle, možemo zaključiti da se uloga odgojitelja kao osobe koja pruža njegu smanjuje s dobi djeteta, dok njegova uloga kao učitelja raste (Klarin, 2006). Također, Klarin (2006) ističe kako uspostava kvalitetnog i pouzdanog odnosa između odgojitelja i djeteta rezultira, odnosno omogućuje djetetu spontanost, kreativnost i efikasno istraživanje okoline koje se odražava na kvalitetu igre.

Kao što je već navedeno, odgojitelj ima nekoliko uloga, a jedna od njih je poticanje razvoja. Dakle, o odgojitelju ovise aktivnosti djeteta te uvjeti u kojima se one odvijaju, razina njegove inicijative i samostalnosti te najvažnije, njegov cjelokupni intelektualni, socioemocionalni te tjelesni rast i razvoj općenito (Šagud, 2005). Za rad odgojitelja od iznimne važnosti je njegova profesionalna kompetencija ili profesionalni identitet jer u velikoj mjeri

utječe na sposobnost odgojitelja da prepozna i iskoristi djetetov potencijal te mu pomogne s razvojem individualnih karakteristika (Coldron i Smith, 1999, prema Šagud, 2005).

Prema Milanović (2016) profesionalna uloga u sebi integrira stručnost i osobnost odgojitelja. Stručnost podrazumijeva profesionalna znanja i vještine, dok se osobnost odnosi na životna iskustva i značajke ličnosti. Pod znanje se misli na ono stečeno tijekom profesionalnog obrazovanja, dok vještine obuhvaćaju određene verbalne i manipulativne motoričke sposobnosti te sposobnost odgojitelja da uspješno uspostavi te održi odnos, interakciju s drugim pojedincem, a osobnost se odnosi na ličnost, iskustva, talente, odnosno osobni potencijal pojedinca. Milanović (2016) smatra da je najvažnija odrednica prave stručne kompetentnosti uvjerenje pojedinca da on to zna i može. Dakle, na temelju navedenog možemo zaključiti da je samoprocjena najvažniji čimbenik pri utvrđivanju odgajateljske kompetentnosti, dok su mišljenja i procjene drugih samo dopuna.

Kompetentnost se treba promatrati kao slojevit, kompleksan i subjektivan fenomen. To znači da većina u određenoj fazi svog profesionalnog razvoja istovremeno djeluje na nekoliko razina. Stoga, Howell (prema Milanović, 2016) je odredio Model pet razina kompetentnosti, a one su sljedeće:

1. Nesvjesna nekompetentnost - Što znam da ne znam? Za odgovor na to pitanje potreban je razgovor sa stručnjacima jer razgovorom s drugima i slušajući što oni znaju i mogu možemo shvatiti što ne znamo da ne znamo
2. Svjesna nekompetentnost - Što znam da ne znam? - Ona se može procijeniti na temelju promišljanja o vlastitim znanjima, vještinama, osobnim karakteristikama i iskustvima
3. Svjesna kompetentnost - Što znam da znam?- Najsnažnija i najbogatija razina;temelji se na odgovorima ja to znam, ja to mogu, to dobro radim
4. Nesvjesna kompetentnost – Što znam da ne znam? – Što sam zaboravio ne znam da znam? Za osvješćivanje su nužni suradnici; potrebno je jedni druge podsjećati
5. Svjesno-nesvjesna kompetentnost - Što znam da ne znam da znam? - Koji profesionalni zadatak što stoji preda mnom ovoga trenutka ne znam kako riješiti, ali znam da ja to mogu, ja to hoću! Moguće ju je osvijestiti identificiranjem profesionalnih oblika ponašanja, novim načinima rješavanja problema – nastaje iz iskustva, novih načina spajanja teorije i prakse

Šagud (2005) smatra da je za razvoj profesionalne kompetencije odgojitelja potrebno sljedeće:

- Poznavanje materije, osnovnih koncepcija, strukture i istraživanja djetetova razvoja i odgoja
- Poznavanje osnovnih zakonitosti djetetova učenja , prepoznavanje njegova individualnoga, socijalnoga, emocionalnoga i tjelesnog razvoja i odgoja
- Poznavanje različitih stilova učenja i razvijanje sposobnosti prepoznavanja i osiguravanja uvjeta za tu različitost
- Prepoznavanje i organiziranje povoljne sredine za učenje djeteta na temelju njegovih individualnih i grupnih interesa i motivacije
- Izgrađivanje komunikacijskih vještina potrebnih u interakciji s djecom, roditeljima, kolegama i ostalim profesionalcima iz njegove sredine
- Razvoj osnovnih pretpostavki za obrazovanje budućih odgajatelja u refleksnoga praktičara sposobnoga evaluirati i mijenjati svoju i tuđu odgojno-obrazovnu praksu

Nekada je u predškolskoj praksi prevladavala kontrola koja je bila pretjerana te je u osnovi odražavala strah odgojitelja od slobode i izazova. No, istovremenu je odgojitelju pružala osjećaj sigurnosti na dobro obavljen posao. Ponekad su odgojitelji iz navike nesvjesno koristili određene oblike kontrole u situacijama kada nisu bili sigurni iz kojeg razloga rade određeni korak u praksi. Tada se smatralo da je dan uspješan ako su djeca sve pojela i bila u krevetima na vrijeme te kada je odgojitelj uspješno proveo planirane aktivnosti i otišao iz smjene zadovoljan. Iako se više ne vjeruje u njihovu stručnu opravdanost te navike je teško napustiti i neki im se i danas vjerno vraćaju (Milanović i suradnice, 2014).

Dakle, iznimno je važno da je odgojitelj strpljiv te da usmjerava dijete na osvještavanje vlastitih potreba kakve god one bile. Ako odgojitelj bude ustrajan doći će do restrukturiranja ponašanja, odnosno nakon nekog vremena dijete će početi sve više pozornosti usmjeravati na svoje primarne potrebe i ponašati se u skladu s njima. Tada će prirodno bez osobito privlačnih izvanjskih poticaja doći do izražaja i potrebe višeg reda kao što su interesi za učenje, istraživanje, izražavanje i slično.

Milanović i suradnice (2014) naglašavaju da nas je iskustvo kontrole ipak naučilo nečemu, a to je da ustrajemo u kontroli djetetova ponašanja kada želimo da ono:

- Stekne određene životno važne navike i vještine
- Usvoji i izvježba samozaštitna ponašanja

- Prihvati one norme ponašanja koje može razumjeti i slijediti bez jačeg narušavanja osobnog integriteta

Dakle, djeca će prihvatiti kontrolu koja im ne ograničava i ugrožava slobodu i samokontrolu ponašanja i aktivnosti. Takav oblik kontrole će djetetu zadovoljiti potrebu za pripadanjem i sigurnošću te će riječi odgojitelja postati dio njegova „unutarnjeg govora“ koje će mu pomoći pri razvoju samokontrole kao važne prekretnice prilikom odrastanja.

Na temelju navedenog u prethodnim odlomcima možemo zaključiti da je dijete i njegov cjeloviti rast i razvoj najvažniji te nam to treba biti prioritet. Znamo da u odgoj djeteta ulazi mnogo faktora i da je potreban velik broj ljudi, to nam potvrđuje svima znana stara Afrička poslovice koja kaže da je za odgoj jednog djeteta potrebno cijelo selo. Stoga, opravdano je konstatirati da je za dobrobit djeteta od iznimne važnosti suradnja, prvenstveno roditelja, odgojitelja i djeteta.

4. SURADNJA RODITELJA I ODGOJITELJA

Jedna od temeljnih sastavnica što uspješnijeg i kvalitetnijeg odgojno-obrazovnog rada u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja jest suradnja. Cjelokupni rast i razvoj djeteta u velikoj mjeri ovisi o međusobnoj suradnji te podršci roditelja i odgojitelja.

Odgoj i obrazovanje djeteta za vrijeme njegove uključenosti u sustav odgoja i obrazovanja predstavlja zajedničku brigu obitelji i ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Obitelj i odgojno-obrazovna ustanova imaju zajednički cilj, a to je dobrobit djeteta kojeg mogu postići isključivo uz kvalitetnu suradnju. U današnje vrijeme, predškolske ustanove roditelje smatraju ravnopravnim sudionicima te ih kao takve aktivno uključuju u neposredan odgojno-obrazovni proces. Iako odgojno-obrazovne ustanove potiču uključivanje roditelja, ponekad je teško uspostaviti suradnju s njima.

Ljubetić (2009) navodi da su dječji vrtić i obitelj prirodno usmjereni jedno na drugo, jer imaju zajednički cilj – zdravo, pouzdano, kompetentno, odgojeno i obrazovano dijete, no usprkos navedenom, ponekad se čini da nedovoljno surađuju na putu prema zajedničkom cilju. Mogući razlozi su sljedeći:

- Nedovoljna osviještenost
- Potrebe za stvarnom suradnjom
- Nedostatna znanja o ulozi i zadaćama odgojitelja (i ostalih) u uspostavljanju, građenju, održavanju i produbljivanju odnosa vrtića, obitelji i lokalne zajednice te njihovu utjecaju na ukupna postignuća djece;
- Nedovoljna informiranost roditelja o njihovim ulogama u životu djeteta te pravima koja iz toga proizlaze;
- Nedostatne praktične vještine odgojitelja (i ostalih) potrebnih za stvaranje, održavanje i produbljivanje odnosa, izgradnju partnerstva i timski rad, kao i osobnog faktora – stvarne želje i spremnosti pojedinaca (odgojitelja i ostalih) za djelatno uključivanje i preuzimanje inicijative u izgradnji partnerstva vrtića, obitelji i lokalne zajednice.

Naravno, postoji mogućnost da nedostatak suradnje uzrokuje nedovoljna kompetentnost, odnosno ne posjedovanje osnovnih komunikacijskih vještina profesionalca koje su preduvjet za građenje partnerskih odnosa.

Mlinarević i Tomas (2010) naglašavaju da je suradnja roditelja i odgojitelja, u institucijskom kontekstu, veoma važan čimbenik socijalnog razvoja djeteta. Od iznimne je važnosti je da obje strane, odnosno roditelji i odgojitelji u međusobnu suradnju ulažu mnogo povjerenja, tolerancije, otvorenosti, objektivnosti i spremnosti za uvažavanje osobnih i profesionalnih kompetencija, uzajamno poštovanje, dijeljenje osjećaja i vještina, usklađivanje odgojnih utjecaja i zajedničko rješavanje problema u razvoju i odgoju djeteta. Prema Ljubetić (2007) suradnja je proces međusobnog informiranja, savjetovanja, učenja, dogovaranja i druženja, no najvažnije, dijeljenje odgovornosti za cjeloviti dječji razvoj i postignuća. Dobrom suradnjom želimo postići kontinuitet o odgoju i obrazovanju te svakom pojedinom djetetu omogućiti da odrasta u sredini u kojoj se osjeća prihvaćeno, voljeno, sigurno, zadovoljno i sretno te u sredini koja će brinuti o svim njegovim specifičnostima i poticati razvoj svih njegovih potencijala.

Povjerenje, tolerancija, objektivna razmjena informacija i neprestana težnja istom cilju važni su uvjeti da bi odgojitelji i roditelji postali što usklađeniji, a pritom i uspješniji u odgoju i obrazovanju. Dakle, isključivo uz dobru suradnju dijete može jačati svoj osjećaj za sigurnost, osjećaj vlastite vrijednosti u novoj sredini te povećavanje broja korisnih reakcija i doživljaja kao rezultat razmjene znanja među odraslima.

4.1. Obilježja suradničkog odnosa

Kultura okruženja, ustanova u kojoj dijete boravi te pojedinci koji u njoj djeluju čine obilježja suradničkog odnosa odgojitelja i roditelja. Pregledom suvremene literature, Višnjjić Jevtić (2018) izdvaja sljedeća obilježja suradničkog odnosa:

- Dvosmjernu komunikaciju
- Uzajamnu podršku
- Zajedničko donošenje odluka
- Zajedničko poticanje razvoja i učenja djece

Najvažnijim obilježjem suradničkih odnosa smatra se dvosmjerna komunikacija koja je ključna prilikom razmjene informacija između roditelja i odgojitelja jer samo tako se može postići zajednički postavljeni cilj u odnosu na dijete, roditelje i odgojitelje. Iako važna, dvosmjerna komunikacije je često prividna te je ipak najčešće riječ o jednosmjernoj

komunikaciji. Naravno, cilj je dvosmjerna komunikacija te odgojitelji na različite načine komuniciraju s roditeljima, no najčešće se komunikacija svede na opisivanje aktivnosti, razgovor o odgojno-obrazovnoj politici ustanove, napretku djece i kurikulumu što otežava napredak i uspostavu suradničkih odnosa zbog navedenog, odnosno jednosmjerne komunikacije. Nadalje, od velike važnosti za uspješan razvoj suradničkih odnosa jest uzajamna podrška roditelja i odgojitelja. Nažalost, kao i u komunikaciji, najčešće se radi o jednosmjernoj podršci koju pružaju odgojitelji roditeljima. Odgojitelji pružaju podršku organiziranjem raznih obrazovnih radionica i predavanja, potiču roditelje na uključivanje u rad odgojno-obrazovne ustanove te najvažnije, pružaju podršku u području jačanja njihove roditeljske kompetencije. Roditelji mogu podržati odgojno-obrazovne stručnjake preuzimanjem određenih uloga poput pomagača u aktivnostima, publike na raznim događajima u odgojno-obrazovnoj ustanovi, zastupnika koji zastupaju ne samo interese djece, već i odgojitelja i ustanove, donositelja odluka i rješavatelja problema uključivanjem u razne odbore koji djeluju pri odgojno-obrazovnim ustanovama i u okviru društvene zajednice te uvažavatelja uspjeha i truda odgojitelja.

Dok, Miljak (1996) smatra da suradnički odnos ne pretpostavlja samo podržavajuću interpersonalnu komunikaciju roditelja i odgojitelja, prilikom koje dijele znanja i informacije o djetetu i odgojnoj praksi koja se provodi. Već pretpostavlja izravno sudjelovanje roditelja u odgojnoj praksi te izboru programa, a ne samo u pojedinim odlukama. Nadalje, autorica ističe da je za uspostavu uspješnog suradničkog odnosa iznimno važna ravnopravnost uloga roditelja i odgojitelja te prihvaćanje i uvažavanje osobnosti i sposobnosti drugih, ne samo odraslih već i djece. Osim navedenog, suradnički odnosi pretpostavljaju i komplementarnost uloga, odnosno uvjerenje da je svaki dionik kompetentan u svom području. Kvalitetna komunikacija između odgojitelja i roditelja može djeci omogućiti raznovrsnije i kvalitetnije poticaje te kvalitetniju komunikaciju. Također, roditeljima i odgojiteljima može pomoći u boljem razumijevanju djece, njihovih interesa, osjećaja i potreba te zadovoljavanja istih.

Na temelju navedenog Miljak (1996) zaključuje da ne postoji univerzalno pravilo za uspješnu suradnju, a pogotovo za uključivanje roditelja u odgojno-obrazovnu koncepciju predškolske ustanove. Razlog tome je što svaki roditelj ima svoje zahtjeve i očekivanja te svoje motive zašto dijete šalje u vrtić. Najvažnije je da su roditelji i odgojitelj istog mišljenja, odnosno stava o tome što žele postići, kakav vrtić žele te što od njega očekuju.

Milanović i suradnice (2014) ističu da je za pružanje pomoći i potpore te suradnje na zajedničkom poslu neophodno toj osobi dozvoliti iskazivanje stava, mišljenja i osjećaja. Važno je dopustiti otvorenost svim pojedincima s kojima stupamo u kontakt, svaki pojedinac ima

pravo izraziti ono što misli i osjeća, radilo se o jednom djetetu ili skupini djece, njihovim roditeljima, s kolegicom u grupi ili drugim djelatnicima u predškolskoj ustanovi. Osim verbalne komunikacije, osobama s kojima radimo važno je pružiti i druge načine za iskazivanje vlastitih potreba u odnosu prema nama ili odgojno-obrazovnoj instituciji u kojoj djelujemo. Kao alternativu osobi s kojom komuniciramo možemo omogućiti anonimne ankete, upitnike, odnosno razne oblike pismene komunikacije ili druge vidove komunikacije.

Nakon dopuštanja otvorenosti, sljedeći važan korak u građenju uspješne suradnje je pridavanje važnosti onome što su nam drugi rekli, iskazali, pokazali na bilo koji način jer će tada te osobe primijetiti da pridajemo važnost njihovom ponašanju, emocijama i mislima. Milanović i suradnice (2014) navode da ako djelujemo suprotno navedenom, pojedinci s kojima surađujemo ili koji su od nas tražili razumijevanje i pomoć:

- Prestat će iskazivati svoje stavove, mišljenja i osjećaje i usmjeriti svoje ponašanje na drugu osobu koja uvažava njihove potrebe
- Pojačat će svoja nastojanja – biti sve glasniji, ponašati se napadno, agresivnije, ponekad dramatično – ne bi li nas potakli da pridamo važnost njihovom postojanju, njihovoj potrebi, njihovom problemu

Posljednji važan čimbenik jest odgovarajuće djelovanje s obzirom na izrečene misli, potrebe i probleme osoba s kojima surađujemo ili pružamo pomoć.

Tablica 1. Obilježja suradničkog odnosa (Milanović i suradnice, 2014, str.72)

OBILJEŽJA SURADNIKA (npr. odgojitelja)	OBILJEŽJA ODNOSA	OBILJEŽJA SURADNIKA (npr. roditelja)
<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivan stav o sebi i drugima 	<ul style="list-style-type: none"> • Samopoštovanje • Poštovanje • Zaštita • Poticanje 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitivan stav o sebi i drugima
<ul style="list-style-type: none"> • Objektivnost s obzirom na situaciju, sebe, druge 	<ul style="list-style-type: none"> • Prikupljanje, primanje i davanje podataka, obrada podataka, analiza, logičko zaključivanje, dogovaranje 	<ul style="list-style-type: none"> • Objektivnost s obzirom na situaciju, sebe, druge

<ul style="list-style-type: none"> • Emocionalna pismenost s obzirom na iskazivanje osjećaja i razumijevanje tuđih emocionalnih iskaza 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajedništvo u radosti, strahu, tuži... 	<ul style="list-style-type: none"> • Emocionalna pismenost s obzirom na iskazivanje osjećaja i razumijevanje tuđih emocionalnih iskaza
---	--	---

Iznimno važna stavka za uspostavu kvalitetne komunikacije tijekom suradničkog odnosa je emocionalna pismenost pomoću koje na razumljiv način iskazujemo svoje misli, potrebe i osjećaje te znamo prepoznati i razumjeti tuđe. Iako se odnos odgojitelja i roditelja temelji se promišljanju, informiranju te razmjeni stavova, misli i podataka, neizbježno je da se u jednom trenu u odnos uključe emocije. Emocionalno pismen odgojitelj sposoban je emocije tijekom komunikacije s roditeljima prikazati na društveno prihvatljiv i roditelju razumljiv način. Odgojitelju je važna razmjenjena misli i informacija o određenoj emociji s roditeljima, a ne uveličavanje ili umanjivanje te interpretacija njihovih emocija.

Objektivnost, spontanost, bliskost i povjerenje su faktori koje jamče uspjeh u stvaranju suradničkih odnosa te postizanju zajedničkih ciljeva nas odgojitelja i roditelja djece.

4.2. Zapreke u suradnji

Odnos između dvije ili više zainteresiranih strana naziva se suradnja koja je podložna društvenim i organizacijskim promjenama koje rezultiraju rastom broja čimbenika koji utječu na nju. „Neki od tih čimbenika doprinose suradnji, dok su drugi čimbenici izazovi koji se najčešće spominju u negativnom smislu, stoga je sasvim opravdano govoriti o zaprekama suradnji.“ (Višnjić Jevtić, 2018, str. 87). Neke zapreke mogu otežati ili u potpunosti onemogućiti suradnju, stoga zapreke dijelimo prema roditeljskim, odgojiteljskim te čimbenicima iz okruženja. „Pritom se zapreke uzrokovane roditeljskim čimbenicima u jednom dijelu preklapaju sa zaprekama uzrokovanim odgojiteljskim čimbenicima i uvjetovane su ponašanjima, stavovima i iskustvima roditelja i odgojitelja.“ (Višnjić Jevtić, 2018, str. 88). Prilikom rasprave o roditeljima kao čimbeniku koji doprinosi zaprekama u suradnji treba uzeti u obzir njihovu nesigurnost u svoju ulogu unutar odgojno-obrazovne ustanove. Roditelji propituju svoja znanja i sposobnosti kojima mogu pridonijeti i unaprijediti suradnju pa iz tih

razloga najčešće odabiru nesudjelovanje. Odgojitelji imaju probleme u komunikaciji kao i roditelji, razlog tome jest neznanje i nesigurnost kako pristupiti pojedinim roditeljima koji imaju niži ili viši ekonomski ili društveni status, pri čemu se njihova percepcija moći mijenja. Osjećaj nadmoći jedna je od ključnih zapreka u suradnji koja se u jednakoj mjeri odnosi na roditelje i odgojitelje. Granata, Mejri i Rizzi (2016, prema Višnjic Jevtić, 2018) navode tri skupine čimbenika koji označavaju zapreke ostvarivanju suradničkih odnosa, a oni su sljedeći:

- Strukturalni čimbenici – odnose se na vrijeme i modalitete suradnje
- Kulturalni čimbenici – određeni su obiteljskom kulturom i kulturom odgojno-obrazovne ustanove
- Interpersonalni čimbenici – polaze od predrasuda i stereotipa koje sudionici suradnje imaju prema obiteljskoj kulturi, klasi i podrijetlu

Strukturalni problemi javljaju se u odnosima između roditelja i odgojitelja te su uvjetovani vremenskim ograničenjima, dakle dolazi do ograničenosti i nedostatka vremena za kvalitetnu komunikaciju i suradnju. Nadalje, za uspješan suradnički odnos od iznimne je važnosti povjerenje između odgojno-obrazovne ustanove i obitelji. Negativan utjecaj na uspostavu povjerenja ima manjak znanja i vještina kod odgojitelja te nedostatak kompetencija kod roditelja koji uzrokuju ostale probleme u suradnji. Uzrok nepovjerenju mogu biti negativna iskustava iz prošlosti koja će prouzročiti negativan stav prema drugoj strani s kojom pokušavamo uspostaviti suradnički odnos ili izbjegavanje suradnje u potpunosti.

Zapreke su sastavni dio svakog suradničkog odnosa između roditelja i odgojitelja te su kao takve njegova neizbježna stavka s kojom se moramo naučiti nositi i u najboljem slučaju prevladati kako bi ostvarili uspješnu suradnju. Kao što je već navedeno, čimbenici koji uzrokuju zapreke odnose se u jednakoj mjeri na roditelje i odgojitelje, stoga bi ih obje strane trebale osvijestiti te zajedničkim silama zapreke pretvoriti u izazove i pronaći njihova rješenja.

4.3. Čimbenici uspješne suradnje

Ljubetić (2014) smatra da uspješnom partnerstvu obitelji i odgojno-obrazovne ustanove doprinose sljedeći čimbenici:

- Dijete u fokusu
- Konstruktivnost
- Jasnoća i konkretnost
- Kontinuitet

Odgojitelji i roditelji na dnevnoj bazi dijele velik broj informacija vezanih uz kurikulum i aktivnosti koje se provode u predškolskoj ustanovi, iako roditelje najčešće zanimaju isključivo informacije o njihovoj djeci. U procesu uspostave suradničkog odnosa između roditelja i odgojitelja dijete uvijek treba biti u fokusu razvoja. Komunikacija odgojitelja i roditelja usmjerena na dijete povećava odgovornost roditelja te ukazuje na povezanost, odnosno kvalitetu veze djeteta i njegove obitelji. Roditelje je važno potaknuti, pomoći im te omogućiti učenje i razumijevanje načina na koje njihovo dijete razvija vještine i potencijale jer navedeni pristup rezultira boljim razumijevanjem djeteta što znači da će roditelji moći samostalno prepoznati i poduprijeti djetetov napredak. Tako se smanjuje strah roditelja od prosuđivanja i ocjenjivanja od strane stručnjaka. Dok, omogućavanje roditeljima prilika za razmjenu svojih zapažanja o djetetu rezultira osjećajem ravnopravnosti, važnosti i prihvaćenosti.

„Konstruktivna komunikacija i dvosmjerna razmjena informacija je korisna i uvijek usmjerena unaprjeđivanju i razvoju djeteta.“ (Ljubetić, 2014, str. 48). Dakle, razmjenom konstruktivnih informacija s odgojiteljem, roditelj uči fokusirano i konstruktivno razgovarati sa svojim djetetom. Nadalje, razmjenom konstruktivnih informacija potiče i održava se kvalitetna rasprava, ostvaruje se otvoreni dijalog te se smanjuje vjerojatnost interpretacije komentara kao neprihvaćajućih i osuđujućih.

Današnji svijet je odviše užurban, roditelji su preokupirani obavezama profesionalne i osobne prirode te nemaju vremena za pretpostavke i nagađanja. Stoga, u podupiranju razvoja njihovog djeteta najviše će im koristiti jasne i konkretne upute i strategije koje će pridonijeti jačanju njihova odnosa s djetetom, unaprjeđivanju djetetova učenja i prosocijalnog ponašanja. Konkretno upute, jednostavan i razumljiv jezik, specifična uputa i minimalno teksta rezultirat

će povećanjem roditeljske odgovornosti i učinkovitosti u djelovanju prema djetetu te smanjiti prepreke u svakodnevnoj komunikaciji između roditelja i odgojitelja.

Kako bi zadržali značajnu uključenost u dječji razvoj i učenje, važno je da obitelji održavaju kontinuiranu komunikaciju i razmjenu informacija. Stoga, komunikacija s roditeljima treba biti prisutna ne samo tijekom pedagoške godine, već i tijekom cijelog odgojno-obrazovnog ciklusa.

Udruga za suradnju akademskog, socijalnog i emocionalnog učenja (CASEL, 2003, prema Ljubetić, 2014) navela je pet grupa vještina koje je moguće i poželjno razvijati i njegovati istovremeno, u odgojno-obrazovnoj ustanovi i obitelji, a one su sljedeće:

- Samosvjesnost
- Samoupravljanje
- Socijalna svjesnost
- Vještine odnosa
- Odgovorno donošenje odluka

Velika je vjerojatnost da će se istovremenim i usklađenim djelovanjem roditelja i odgojitelja navedene vještine razviti kod djece koje su ujedno i temelj za sretan, produktivan i nadasve uspješan život pojedinca.

5. MODALITETI SURADNJE

Suradnički odnos roditelja i odgojitelja gradi se sudjelovanjem u raznolikim aktivnostima na koje su sudionici međusobno upućeni, a koje ovise o kulturi sudionika te kulturi odgojno-obrazovne ustanove. Planiranje aktivnosti ovisi o još jednom važnom čimbeniku, a to su zakonski akti kojima se uređuje rad ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Hrvatskoj u svom radu vode se Zakonom o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (2013), Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) te kurikulumima vrtića. U navedenim dokumentima je istaknuto kako je važna uspostava, odnosno ostvarivanje suradnje između ustanove i obitelji, no nijedan ne navodi kako i u kojem obliku bi se ona trebala realizirati. Bez točno određenih kriterija djelovanja, ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja daje se sloboda pri stvaranju vlastite kulture suradnje za koju smatra da je najučinkovitija te koja se temelji na kulturi ustanova i obitelji. Takav pristup svu odgovornost prenosi na odgojitelje, odnosno profesionalce bez provjere njihovih kompetencija za isto. Navedeni pristup može rezultirati stvaranjem kvalitetne komunikacije i partnerstva s obitelji te formiranju novih jedinstvenih modaliteta suradnje. Poželjno je ostvariti navedeno, no sloboda koju uživaju profesionalci može dovesti do drugačijih rezultata. Ona može rezultirati minimalnim trudom profesionalca te slijeđenjem, odnosno provođenjem tradicionalnih, ustaljenih te već iskušanih oblika suradničkih odnosa ili do njihova potpunog izostanka.

Umjesto klasične podjele modaliteta suradnje s obiteljima na tradicionalne i suvremene, Višnjić Jevtić (2018) nam je ukazala kako podjelu modaliteta možemo gledati iz perspektive roditeljskog uključivanja određenim modalitetima te njihovog doprinosa. Dakle, paradigmatički pristup suradnji tumači nam roditeljevu angažiranost i ulogu u suradničkom odnosu. Stoga, iz navedenog se granaju dvije vrste suradničkih odnosa:

1. Odnosi u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu
2. Odnosi u kojima roditelji preuzimaju aktivnu ulogu

Tablica 2 . Podjela modaliteta suradnje roditelja i odgojitelja u odnosu na ulogu koju u njemu imaju roditelji (Višnjić Jevtić, 2018, str. 86)

Uloga roditelja	Aktivnosti
PASIVNA	Pisana komunikacija Obavijesti Glasila Pisma Dnevnici Izvještaji o napretku Roditeljski sastanci Radionice za roditelje Individualni razgovori s roditeljima Razgovori prilikom dolaska/odlaska Dani otvorenih vrata
AKTIVNA	Komunikacija preko suvremene tehnologije E-portfolio Elektronička pošta SMS Mobilne aplikacije Društvene mreže Mrežne stranice Druženje djece i odraslih Boravak roditelja u odgojnoj skupini Posjete domovima djece Sudjelovanje u tvorbi kurikuluma Sudjelovanje u radu upravljačkih tijela

U praksi je jasno vidljivo da većinom prevladavaju odnosi u kojima roditelji imaju pasivnu ulogu, dok je jako mali postotak roditelja aktivan sudionik. Dakle, većinom prevladavaju roditeljski sastanci, dani otvorenih vrata, pisana komunikacija itd., što znači da je

u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja manjak radionica, boravka roditelja u odgojnim skupinama, sudjelovanja u tvorbi kurikuluma te u radu upravljačkih tijela, to jest nedostaju modaliteti u kojima roditelji preuzimaju aktivnu ulogu. Ako želimo da roditelji preuzmu aktivnu ulogu u procesu stvaranja suradničkih odnosa s ustanovom, potrebno je promijeniti dosadašnji oblik rada te početi s razvijanjem modaliteta suradnje koji će roditeljima odgovarati i potaknuti ih na aktivno sudjelovanje te u kojima se uvažavaju njihovo znanje, iskustvo i doprinos.

Odgojitelji koji uvažavaju interese roditelja, neprestano ulažu energiju, trud i znanje u uspostavu suradnje i kvalitetne komunikacije s obitelji te pokušavaju primijeniti što je više oblika suradnje moguće, smatraju se uspješnijima jer upravo ta raznolikost oblika daje roditeljima veću mogućnost uključivanja. Dakle, u suradnju s roditeljima treba ući sa stavom da nisu svi roditelji, odnosno obitelji iste te da se ne mogu primijeniti svi modaliteti suradnje na svakoj pojedinačnoj obitelji. Što znači, da trebamo biti spremni prigrliti različitosti svakog pojedinca te poštovati i one obitelji koje ne žele preuzeti aktivnu ulogu u pojedinim modalitetima suradnje jer i taj odabir hoće li preuzeti pasivnu ili aktivnu ulogu zapravo jest aktivna uloga.

6. ZAKLJUČAK

Dijete se kroz život sretne s mnoštvom ljudi koji utječu na njegov život, no prva te ujedno najvažnija osoba s kojom dijete stupi u kontakt je roditelj. Osim što su roditelji najvažnije osobe u životu djeteta oni su i njegov prvi model ponašanja, odnosno prvi učitelj uz čiju pomoć dijete uči razna ponašanja, vještine i socio-emocionalne interakcije. Obitelj je središte djetetovog života o kojoj ono u velikoj mjeri ovisi jer ga ona podržava, obrazuje, štiti od vanjskih utjecaja, odgaja, poučava i usmjerava te neprestano djeluje ka svom cilju koji je osigurati djetetu optimalnu sredinu za cjeloviti rast i razvoj.

Današnji način i tempo života je veoma naporan i užurban te roditelji imaju sve manje vremena i strpljenja jer su preopterećeni profesionalnim i osobnim obavezama zbog kojih suvremena obitelj ne može samostalno brinuti za svoje dijete te im treba podrška i pomoć šire zajednice, odnosno predškolske ustanove.

Predškolska ustanova je ustanova za odgoj i obrazovanje, zdravstvenu i socijalnu skrb za djecu od najranije životne dobi koja je ujedno i prvo socijalno okruženje djeteta, a odgojitelj postaje druga najvažnija osoba u njegovom životu. Nadalje, odgojno obrazovna ustanova služi kao prijelaz od kuće do višeg stupnja formalnog obrazovanja gdje djeci pomaže da razviju osnovne vještine i znanja kroz socijalne interakcije i igru. S obzirom na vrijeme koje dijete provodi u predškolskoj ustanovi odgojitelj preuzima dio roditeljske uloge te je odnos s njim od velike važnosti za dobrobit djeteta. Odgojitelj ima mnoštvo uloga, medijator je pri uspostavi i održavanju vršnjačkih odnosa, pruža emocionalnu potporu, vodi i upravlja te omogućuje djetetu sigurnu, pozitivnu i poticajnu sredinu u kojoj se dijete osjeća slobodno i inspirirano te koja pozitivno utječe na njegov cjelokupni razvoj. Dakle, glavna uloga, odnosno cilj odgojitelja jest dobrobit i unapređenje kvalitete života djeteta te taj cilj dijele s roditeljima. Kako bi rezultati odgojnog procesa bili optimalni važno je angažirati roditelje te s njima uspostaviti kvalitetnu komunikaciju i suradnički odnos.

Suradnja je odnos međusobnog učenja, povjerenja, tolerancije, otvorenosti, savjetovanja, informiranja te najvažnije brige za cjeloviti rast i razvoj djeteta. Kako bi suradnja bila uspješna, s roditeljima treba uspostaviti dvosmjernu komunikaciju te svakodnevno izmjenjivati informacije o djetetu. Važno je roditelje informirati, uputiti i uključiti u rad vrtića te im dati priliku za iznošenje, odnosno razmjenu vlastitih zapažanja o djetetu jer im se tako

pruža uvid u život djeteta unutar predškolske ustanove što rezultira osjećajem ravnopravnosti, prihvaćenosti i važnosti. Razvoj navedenih osjećaja roditelje motivira na ulaganje truda u suradnički odnos s odgojiteljem što u konačnici može samo pozitivno utjecati na dijete.

Za kraj bih voljela naglasiti da je suradnja ključan pojam u životu svakoga od nas te ujedno jedan od važnijih čimbenika za cjeloviti rast i razvoj svakog djeteta. To zvuči veoma zastrašujuće, no ne trebamo se obeshrabriti jer uvijek ima mjesta za napredak i usavršavanje svojih vještina i znanja. Važno je da nikad ne posustajemo i da sve zapreke koje nam se nađu na putu pretvorimo u izazove te nastavimo davati sve od sebe kako bi uspješno stvarali suradničke odnose koji pozitivno utječu na nas i sve pojedince uključene u proces.

7. LITERATURA

- Klarin, M. (2006) *Razvoj djece u socijalnom kontekstu – roditelji, vršnjaci, učitelji kontekst razvoja djeteta*. Zadar: Sveučilište u Zadru i Naklada Slap.
- Leksikografski zavod Miroslav Krleža. *Hrvatska enciklopedija*.
<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32686> (posjet 20.8.2020.)
- Ljubetić, M., (2012.). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole-Vježbe, zadaci, primjeri*. Zagreb: Školska knjiga
- Ljubetić, M., (2014.). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element
- Ljubetić, M. (2009.). *Vrtić po mjeri djeteta –Kako procjenjivati kvalitetu u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školske novine.
- Milanović, M. i suradnice (2014.). *Pomozimo im rasti - Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja*. Zagreb: Tehnička knjiga.
- Milanović, M. (2016.). *Pomozimo im rasti - Priručnik za partnerstvo odgojitelja i roditelja u programu psihosocijalne potpore djeci predškolske dobi*.
<https://www.studocu.com/en/document/sveuciliste-u-zagrebu/partnerstvo-obitelji-i-odgojno-obrazovne-ustanove/summaries/pomozimo-im-rasti-prirucnik-za-partnerstvo-odgojitelja-i-roditelja-u-programu-psihosocijalne/2336768/view> (posjet 14.7.2020.)
- Miljak, A. (1996). *Humanistički pristup teoriji i praksi predškolskog odgoja*. Zagreb: Persona.
- Mlinarević V., Tomas S. (2010.). *Partnerstvo roditelja i odgojitelja –čimbenik razvoja socijalne kompetencije djeteta*. *Magistra Iadertina*5(5), 143-158.
- Republika Hrvatska (2008.). *Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe*.
https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_06_63_2128.html (posjet 13.7.2020.)
- Rogulj, E. (2018.). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje-Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*(str. 111–143). Zagreb: Alfa.

Slunjski, E. (2003). *Devet lica jednog odgajatelja/roditelja - Priručnik za odgajatelje i roditelje kako bi bolje razumjeli sebe i dijete*. Zagreb: Mali profesor.

Slunjski, E. (2008). *Dječji vrtić: zajednica koja uči: mjesto dijaloga, suradnje i zajedničkog učenja*. Zagreb: Spektar media.

Šagud, M. (2005). *Odgajatelj kao refleksi praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

Visković, I. (2018.). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje-Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*(str. 15–66). Zagreb: Alfa.

Višnjić Jevtić, A. (2018.). Suradnički odnosi odgajatelja i roditelja kao pretpostavka razvoja kulture zajednica odrastanja. U: A. Višnjić Jevtić, I. Visković (ur.) *Izazovi suradnje-Razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*(str. 77–110). Zagreb: Alfa.

Vujičić, L. (2011). Novi pristupi istraživanju kulture vrtića. U: D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranoga odgoja*(str. 209–236)Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za pedagogiju.

Izjava o izvornosti završnog rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.
